

ПОЛИТИЦИТЕ ДА НЕ ЗАОБИКАЛЯТ ЗНАНИЕТО

Из интервю на Председателя на Българската академия на науките акад. Никола Съботинов, поместено във в. „Седем”, бр. 29, 29 юли - 4 август 2009, с. 11.

— Необходими са реформи, които да обвържат качеството на научния труд — броя на научните публикации, патенти, договори, внедряване в индустрията... Всяка реформа струва пари и държавата трябва да помогне, за да излезем от това тежко състояние.

— Трябва да запазим качествените институти и качествените учени, които са на съответното ниво. И затова от началото на тази година БАН започна дейности, свързани с нейното оценяване. За целта се обърнахме с молба към Европейската научна фондация да организира такава оценка на науката в нашата академия, на научните резултати и на дейността на всеки институт поотделно.

Какви са основните критерии за оценка?

— Това са публикационна активност, патентна дейност, цитиране на научните резултати, използването на тези резултати за икономическото развитие, интегриране със световната наука, ползата на научните институти за дейността и функционирането на държавата. В резултат на тези критерии научните институти ще бъдат подредени в пет категории — А*, А, В, С и D. Първата ще покаже кои институти са на световно ниво, а последната — кои институти трябва да претърпят сериозни промени и евентуално да бъдат закрити. Надявам се те да са малко. Дори да сме наясно кои институти в коя категория трябва да попаднат, ние се нуждаем от страничен поглед — на Европейската научна фондация. Това стана във всички европейски страни... 40 европейски експерти посетиха страната и всеки институт и лаборатория бяха посетени поотделно. Проведена бе дискусия и разговор с младите хора. Младите учени отговориха на въпросите как виждат своите перспективи в БАН, защо са още в България и не са напуснали при тези мизерни условия, какво ги задържа тук. Получи се хубава дискусия. Мисля, че те разбраха много неща, запознаха се конкретно с работата на институтите и към края на септември ще започне обсъждането. Надявам се до края на октомври, най-късно до средата на ноември да имаме вече резултати, които официално ще бъдат представени на нашето правителство. Да се знае с каква наука разполага България, какво е качеството ѝ и как се вписваме на световната сцена. Защото ние наистина имаме добри учени, макар и може би не във всички области.

В кои научни области българската наука е най-конкурентна?

— Най-добри са нашите физици, физическите изследвания, химическите изследвания, добри са биолозите ни, малко по-назад са науките за земята и по-зле са социалните науки, където има известни слабости.

Наскоро излязоха данни за мащабна световна класация на различни научни, образователни, финансови и други институции? Къде сме ние?

— При класации тези, които покриват всички критерии, каквато е нашата Академия, каквито са университетските структури, България заема между 48 и 51 място от 150 държави. Това съвсем не е лошо място, като се има предвид при какви условия работят хората в тези институции. В общата класация, където са оценявани 4050 световни научни институции, БАН заема 347-мо място, след нас са Словашката академия, Руската медицинска академия. Софийският университет заема 986-о място. От България в тази класация участват три организации — БАН, Софийският университет и с променлив успех се появява Медицинският университет в София. Останалите научни институции не покриват критериите за оценяване.

Сега предстои работа по новия бюджет. Сигурно ще продължите да се борите да промените традиционното схващане за ролята на науката в една държава?

— Надявам се това да се промени. Освен че развиваме фундаментално-приложни науки, обучение на 20 процента от докторантите в страната, ние обслужваме българската държава. Това е събирането на метеорологичната, хидрологичната и сеизмичната информация с мрежи в цялата страна, които работят денонощно. Без тази информация много функции в държавата ще спрат. В момента сме на прага на възможностите си... Ние правим и мониторинг на Черно море. Имаме собствен кораб с малка подводница и непрекъснато следим за замърсяванията, за рибните ресурси, за биологическото равновесие.

А имате ли лостове да въздействате на държавните институции при вземането на решения, които биха повлияли на това биологично равновесие, или изследванията са само за сведение, за научни изводи?

— Това е новото в политиката на Академията. Започваме да публикуваме становища по различни възлови въпроси, свързани с развитието на страната. Независимо дали тези становища се изискват от държавата. Ние се чувстваме длъжни да дадем анализ на съответен научен проблем, който ще съдържа заключенията на учените. За да могат политиките да са добре информирани. А дали ще се съобразяват с тези изводи си е техен проблем. Наш дълг обаче е да им кажем как стоят нещата. Това е политика и на всички европейски институти и ние започваме да работим по този начин...

— Ние трябва да си свършим нашата работа, та хората наистина да са информирани какво може да се случи, какво не може — и да се поема съответната отговорност. Не може държавата да разполага с такава мощна институция със знания във всички области и да я държи настрана. БАН не трябва да бъде изолирана. Силно се надявам, че с г-жа Фандъкова ще имаме ползотворен диалог.